

УДК 004.9:37.018.43

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2026.109.27>

Наровлянська М. Д.

УМОВИ ТА НАПРЯМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Метою статті є визначення умов та напрямків застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у позашкільній освіті. Показано, що ІКТ є важливим інструментом удосконалення освітнього процесу, підвищення його наочності, безпеки та якості. Розглянуто необхідні та факультативні умови, що забезпечують ефективне застосування ІКТ у діяльності закладів позашкільної освіти (ЗПО). Описано необхідні умови ефективного впровадження ІКТ: готовність педагогів і вихованців, наявність відповідних ресурсів, зокрема технічних та організаційних. Розглянуто факультативні умови, зокрема методичний, технічний і психологічний супровід. На основі опитування 331 педагога з 22 регіонів України проаналізовано основні напрями застосування ІКТ у позашкільній освіті, запропоновано відповідну класифікацію. Визначено, що педагоги позашкільля активно використовують ІКТ для вирішення як загальнонавчальних завдань, таких як підготовка та проведення занять (у очному та в дистанційному форматі), пошук інформації та матеріалів, оптимізація управлінських завдань, так і для виконання специфічних завдань, які є типовими саме для ЗПО туристсько-краєзнавчого профілю (робота з картографічними матеріалами, суддівство змагань з туризму та орієнтування, проведення віртуальних екскурсій, забезпечення безпеки польових заходів тощо). Охарактеризовано можливості використання ІКТ у очному, дистанційному та змішаному форматах навчання. Виділено позитивні та негативні риси синхронного та асинхронного форматів дистанційного навчання. Представлено переваги застосування асинхронних форм дистанційного навчання в умовах частих відключень електропостачання та повітряних тривог. Зазначено, що впровадження ІКТ сприяє індивідуалізації навчання й забезпеченню сталості освітнього процесу в умовах сучасних викликів. Зроблено висновок, що системне використання ІКТ підвищує ефективність освітньої діяльності ЗПО.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, позашкільна освіта, туристсько-краєзнавчий напрям, цифровізація, умови застосування ІКТ, напрями застосування ІКТ.

Сучасний етап розвитку української освіти характеризується активним впровадженням цифрових технологій у всі її ланки, зокрема й у позашкільну освіту. Під впливом процесів цифровізації та зовнішніх викликів, таких як пандемія Covid-19 і воєнний стан, ІКТ стали важливим чинником забезпечення безперервності освітнього процесу, підвищення його ефективності, наочності та безпеки. Позашкільна освіта, яка відіграє важливу роль у різнобічному розвитку дітей, поєднуючи освітню, виховну й розвивальну функції, потребує особливого підходу до інтеграції ІКТ, оскільки її зміст і форми суттєво відрізняються від інших складників освіти.

У працях українських і зарубіжних авторів розглядаються різні аспекти використання ІКТ в освіті: організація дистанційного та змішаного навчання, створення електронних освітніх ресурсів, застосування мультимедійних засобів і цифрових сервісів для підвищення мотивації та залучення учнів. Зокрема, використання мультимедійних засобів і навчальних ігор як чинників підвищення мотивації детально розглянуто у дослідженнях Е. Станевічене [10] та І. Хорошевської, О. Хорошевського [88], які доводять позитивний вплив інтерактивного контенту на пізнавальну активність і креативність учнів. Н. М. Нхлеко [9] акцентує увагу на тому, що використання ІКТ сприяє навчальній мотивації, а у роботі Ю. Цзоу із колегами узагальнено сучасні тенденції, виклики та інновації в цифровому навчанні з акцентом на вплив штучного інтелекту, віртуальної реальності та онлайн-платформ на успішність учнів [11]. Після 2020 року значна увага науковців зосереджується на вивченні ефективності дистанційних форматів навчання, зокрема на порівнянні синхронних і асинхронних форм взаємодії між педагогами та здобувачами освіти [6; 77], а також на дослідженні психологічного комфорту, емоційного стану та мотивації учасників освітнього процесу в цифровому середовищі [3].

Проблеми розвитку позашкільної освіти України досліджували О. Биковська [1], Т. Сущенко [5], Л. Костенко [2] та інші.

Водночас питання застосування ІКТ у позашкільній освіті залишаються дослідженими недостатньо. Існуючі публікації здебільшого зосереджені на загальноосвітньому секторі, тоді як особливості позашкільля – добровільний характер навчання, різновікові групи, поєднання навчальних занять із масовими заходами, експедиціями, змаганнями тощо, а також потреба в цифрових інструментах для вирішення специфічних завдань (трекінгу, картографування, суддівства змагань, комунікації та забезпечення безпеки) здебільшого залишаються поза увагою. Бракує комплексних робіт, де системно розглядаються умови ефективного впровадження ІКТ у діяльність закладів позашкільної освіти та визначаються напрями їх практичного використання.

Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій та зростанням їхнього впливу на всі сфери життя людини, включаючи й освіту, зокрема позашкільну. У сучасних умовах цифровізації, нестабільного безпекового середовища та потреби у гнучких форматах навчання постає необхідність системного осмислення ролі інформаційно-комунікаційних технологій у забезпеченні сталості, якості та доступності

позашкільної освіти. Використання ІКТ сприяє модернізації освітнього процесу, підвищенню його ефективності, розвитку пізнавальної активності й творчого потенціалу вихованців, а також удосконаленню організації масових заходів і підвищенню безпеки під час польових занять та заходів. Водночас ефективність цифрових рішень значною мірою залежить від наявності відповідних умов, готовності педагогів, ресурсного та методичного забезпечення, що зумовлює потребу у комплексному науковому аналізі та узагальненні практичного досвіду.

Метою статті є визначення сучасного стану використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності закладів позашкільної освіти, обґрунтування необхідних і факультативних умов їх ефективного впровадження та узагальнення й класифікація основних напрямів застосування ІКТ у педагогічній практиці туристсько-краєзнавчого напрямку.

У сучасних умовах цифровізації особливої уваги потребує практичний аспект застосування інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності ЗПО. ІКТ сьогодні стали невід'ємним інструментом будь-якої освітньої діяльності, зокрема й позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку. Тому аналіз можливостей застосування технологій у роботі ЗПО, формулювання умов їх ефективного застосування та класифікація напрямків застосування ІКТ є важливими й актуальними.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у позашкільній освіті доцільно розглядати не як самоціль, а як потужний інструмент для вирішення педагогічних завдань. І, як будь-який інструмент, інформаційно-комунікаційні технології вимагають від користувача вміння їх застосовувати та дотримання певних умов, за яких використання ІКТ у освітньому процесі ЗПО є можливим та ефективним. Ці умови представлено на рис. 1.

Як можемо бачити з рисунку 1, умови, які забезпечують ефективність застосування ІКТ, мають два рівні – необхідні та факультативні умови. У разі відсутності хоча б однієї з необхідних умов, ефективне впровадження ІКТ стає неможливим. Водночас, забезпечення факультативних умов значно підвищує ефективність застосування ІКТ, а відсутність однієї чи кількох факультативних умов не призводить до неможливості їх застосування, хоча такий процес і стає більш складним, а часто й менш ефективним.

Необхідні умови включають готовність педагогів до використання ІКТ у професійній діяльності та готовність вихованців сприймати матеріал, що подається із застосуванням ІКТ. Також до необхідних умов належать наявність технічних ресурсів (технічних засобів та інфраструктури, відповідного програмного забезпечення) та ресурсу вільного часу у педагогів (для оволодіння новими методиками й технологіями, адаптації методик, розробки дидактичних матеріалів тощо); а також наявність відповідної нормативно-правової бази, яка регулює застосування ІКТ в освітньому процесі.

Факультативні умови, в свою чергу, включають методичний супровід педагогів, технічну підтримку, психологічний супровід та залученість батьків дітей-вихованців ЗПО.

Методичний супровід полягає в тому, щоб допомогти педагогу оволодіти методиками застосування ІКТ в освіті, адаптувати методики та навчальні матеріали, що використовуються в освітньому процесі, до умов застосування ІКТ, забезпечити моніторинг рівня методичної підготовки педагогів та рекомендації щодо саморозвитку педагогів. Відсутність методичного супроводу значно збільшує витрати часу на впровадження ІКТ та вимоги до рівня методичної підготовки педагогів.

Технічна підтримка допомагає вирішувати технічні питання, як то налагодження технічних засобів (комп'ютерів, планшетів, смартфонів, принтерів, мультимедійних комплексів тощо), доступу до мережі інтернет або локальної мережі, встановлення необхідного програмного забезпечення тощо. Застосування ІКТ без технічної підтримки вимагає від педагогів високого рівня технічної підготовки, зокрема вміння самостійно виконувати необхідні налаштування.

Значущим для ефективного застосування ІКТ є психологічний супровід цифрової діяльності, який важливо не плутати з психологічним супроводом освітнього процесу в цілому. У цьому контексті мається на

Рис. 1. Умови застосування ІКТ у освітньому процесі ЗПО

увазі психологічний супровід педагога при застосуванні ІКТ, що сприяє оптимальному психологічному стану всіх учасників освітнього процесу, і в межах якого педагоги отримують рекомендації щодо психологічних особливостей застосування ІКТ. Такий супровід, як правило, надається професійним психологом у рамках семінарів, тренінгів, індивідуальних чи групових консультацій, супервізії. Відсутність такого супроводу, в більшості випадків, призводить до зниження ефективності запровадження ІКТ в освітній процес.

Підтримка освітнього процесу з боку батьків вихованців також є важливою умовою запровадження ІКТ. Особливо це вагомо, коли йдеться про дітей дошкільного або молодшого шкільного віку, оскільки по мірі дорослішання дітей значення ролі батьків зменшується.

Впровадження запропонованої системи необхідних і факультативних умов підвищує ефективність застосування ІКТ в освітньому процесі та може розглядатися як основа аналітичної моделі оцінювання готовності закладів освіти до цифрової трансформації. Хоча умови були розглянуті на прикладі ЗПО, у цілому вони мають універсальний характер і можуть застосовуватися на різних рівнях та в різних складниках освіти з урахуванням їх специфіки.

З метою з'ясування сучасного стану використання ІКТ закладами позашкільної освіти України у вересні-жовтні 2024 року нами за підтримки Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді було проведено опитування педагогів ЗПО туристсько-краєзнавчого напрямку. Опитування було організовано із застосуванням технології Google Forms. У ньому взяв участь 331 педагог ЗПО з 22 регіонів України, серед яких 246 жінок та 85 чоловіків, вік респондентів від 19 до 74 років, педагогічний стаж – від початківців до досвідчених педагогів із стажем більш ніж 20 років. Склад учасників опитування за статтю, віком і досвідом педагогічної діяльності був співставним із типовим складом педагогічних працівників ЗПО туристсько-краєзнавчого напрямку України. Отже дану вибірку можна вважати репрезентативною.

Узагальнені результати опитування щодо напрямків застосування ІКТ у освітньому процесі ЗПО туристсько-краєзнавчого напрямку відображено у діаграмі (рис. 2).

За результатами опитування бачимо, що педагоги позашкільля активно використовують ІКТ для вирішення як загальнонавчальних завдань, таких як підготовка та проведення занять (в очному форматі – 58% та в дистанційному – 64,95%), пошук інформації та матеріалів (77,64%), оптимізація управлінських завдань (34,14%), так і для виконання специфічних завдань, які є типовими саме для ЗПО туристсько-краєзнавчого профілю (робота з картографічними матеріалами (46,83%), організація масових заходів, суддівство змагань з туризму та орієнтування (55,29%), проведення віртуальних екскурсій (51,36%), забезпечення безпеки польових заходів тощо (22,66%). Більш активне використання ІКТ для вирішення загальнонавчальних завдань, ніж для специфічних, пов'язане, на нашу думку, із недостатньою кількістю спеціалізованого програмного забезпечення для вирішення більш вузьких завдань, а також із складністю оволодіння навичками роботи із необхідними програмними засобами.

Результати дослідження, цілеспрямоване спостереження за діяльністю закладів позашкільної освіти та аналіз документації ЗПО продемонстрували, що ІКТ застосовуються і в організації й управлінні позашкільною освітою (документообіг, створення розкладів, управління ресурсами, координація діяльності персоналу тощо), і безпосередньо у освітньому процесі. У межах цієї статті ми розглядаємо другу складову: застосування ІКТ в освітньому процесі закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку.

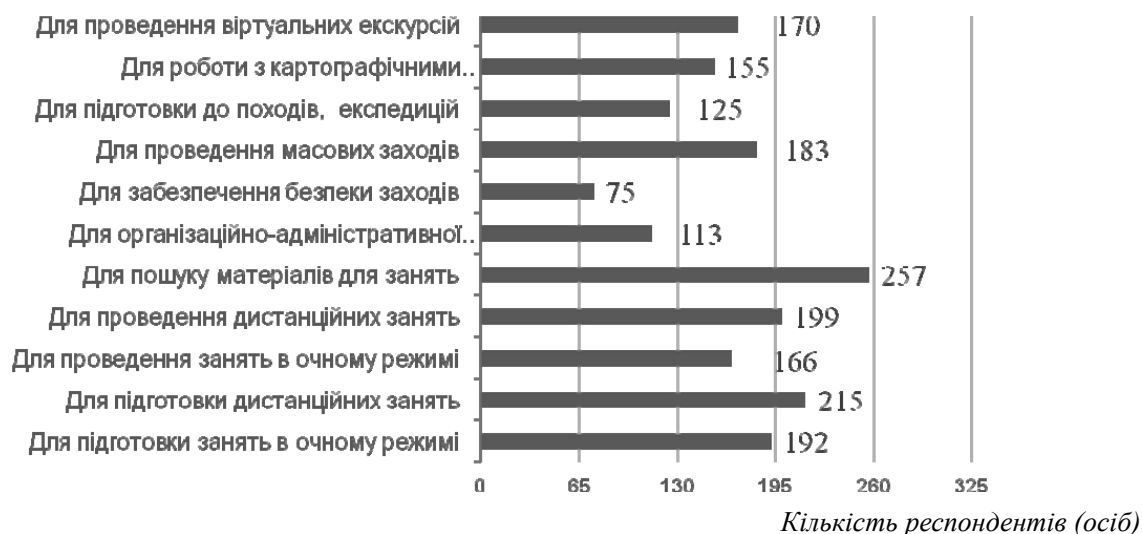

Рис. 2. Напрямки використання ІКТ педагогами позашкільля туристсько-краєзнавчого напрямку. За даними опитування від вересня-жовтня 2024 р.

Останнім часом діяльність ЗПО, як і інших складників освіти, відбувається у трьох форматах: очному (офлайн), дистанційному (онлайн) та змішаному. Організація роботи в дистанційному форматі повністю базується на застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій. В очному форматі ІКТ не є необхідною складовою, але вони мають значний потенціал для підвищення ефективності й безпеки освітнього процесу, забезпечення наочності, індивідуалізації та диференціації тощо. При цьому форми й методи застосування ІКТ у дистанційному та очному форматах співпадають лише частково, в кожному з форматів є свої особливості застосування ІКТ. Виходячи з цього, необхідно окремо аналізувати можливості застосування ІКТ в очному та дистанційному форматах навчання.

Враховуючи особливості туристсько-краєзнавчого напрямку позашкільної освіти, пріоритетним є застосування очного формату. Використання ІКТ дає змогу забезпечити безперервність освітнього процесу в окремі періоди, коли вимушено застосовується дистанційний формат, але не може повністю замінити заняття та заходи на місцевості.

На наш погляд, з методологічної точки зору найбільш доцільною є класифікація застосування ІКТ в освітньому процесі за напрямками діяльності ЗПО туристсько-краєзнавчого напрямку (рис. 3).

Як процес навчання в даному контексті ми розглядаємо безпосередню навчальну діяльність в рамках організації роботи гуртків та об'єднань позашкільної освіти, що є складовою освітнього процесу ЗПО. Як можемо бачити на рис. 4, в очному форматі ІКТ найчастіше застосовуються для візуалізації, тобто для забезпечення наочності, особливо при роботі з вихованцями дошкільного та молодшого шкільного віку та при вивченні складних тем, зокрема, коли йдеться про оволодіння технічно складними прийомами та навичками. Ефективним є і використання інтерактивних дошок та спеціального програмного забезпечення (картографічних програм, краєзнавчих додатків тощо). Ще одним напрямом використання ІКТ у навчальній роботі гуртків туристсько-краєзнавчого профілю є забезпечення безпеки під час занять з туризму та орієнтування. Для цього використовуються технології трекінгу та геозони [4].

При організації навчання в дистанційному форматі застосовуються, у першу чергу, спеціалізовані платформи (Learning Management System, LMS) та платформи для відеоконференцій, такі як Zoom, Google Meet й подібні. Також використовуються засоби візуалізації та спеціалізовані програми, аналогічні тим, що й в очному форматі, але у адаптованому до дистанційного навчання варіанті. Важливим елементом дистанційного навчання є навчальні ігри у формі тематичних симуляторів і дидактичних ігор. Для зворотного зв'язку та підтримки контакту із вихованцями та їх батьками використовуються засоби електронної пошти, месенджерів, Google Forms тощо.

Всі заняття, які проводяться у дистанційній формі, незалежно від напрямку підготовки та теми, мають ряд спільних організаційно-технічних особливостей. Вони можуть проводитися індивідуально або групами, як у синхронному (Online) режимі, так і в асинхронному режимі. Якщо робота відбувається в асинхронному режимі, педагог заздалегідь готує навчальні матеріали, формулює завдання, враховуючи необхідність

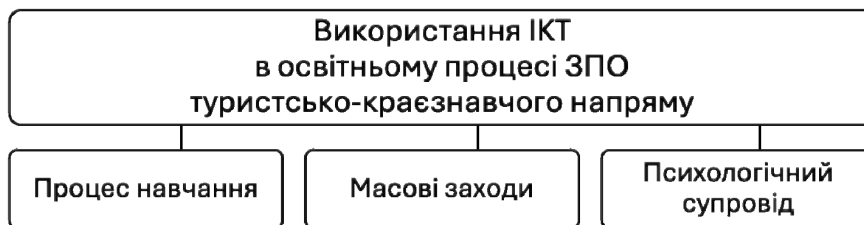

Рис. 3. Класифікація напрямків застосування ІКТ у освітньому процесі ЗПО туристсько-краєзнавчого напрямку

Рис. 4. Можливості застосування ІКТ у навчальній діяльності ЗПО

зворотного зв'язку, розраховує час, необхідний на ознайомлення з матеріалами й виконання завдань, після чого надсилає вихованцям. Ознайомитися з матеріалами, виконати завдання й надати зворотній зв'язок вони можуть у будь-який час у межах визначеного в завданні інтервалу часу. Якщо використовується Online формат, заняття проводяться в режимі чату (обмін текстовими повідомленнями), аудіо- чи відео зв'язку (в індивідуальній роботі) чи відеоконференції (в групі). Кожен з цих форматів має свої переваги й недоліки. Асинхронний формат висуває менші вимоги до якості зв'язку й, на відміну від Online формату, не вимагає, щоб усі учасники занять займалися водночас, кожен може долучитися до занять у зручний для нього час у вказаному викладачем часовому діапазоні. Такий формат є особливо доречним в умовах нестабільного електропостачання, частих повітряних тривог та інших викликів, пов'язаних із воєнним станом. У той же час Online формат, у більшості випадків, надає кращі можливості для зворотного зв'язку і контролю, сприяє використанню колективних та групових методів (обмін думками, обговорення тощо). Сьогодні популярними стали формати відеоконференцій, які мають ряд переваг: дають можливість почути (побачити) один одного, передають настрій та емоційний стан учасників, надають педагогу можливість оцінити рівень сприйняття матеріалу вихованцями і, за необхідності, вносити корективи безпосередньо під час занять. Водночас, формат чату (обміну текстовими повідомленнями у режимі реального часу) також має ряд переваг: висуває менші вимоги до якості зв'язку, унеможливує втрату частини інформації через погану якість зв'язку, повністю фіксує перебіг заняття в текстовому вигляді, що дає можливість учасникам занять повторно передивлятися всі матеріали занять з усіма коментарями та повноцінно долучатися до занять особам з порушеннями слуху та мови.

У цілому, сучасні ІКТ надають широкі можливості для ефективної організації занять в дистанційному режимі, але, незважаючи на це, враховуючи специфіку туристсько-краєзнавчого напрямку, за можливості, треба віддавати перевагу очному або змішаному формату організації навчальних занять.

Важливою складовою освітнього процесу ЗПО туристсько-краєзнавчого напрямку є масові заходи, до яких відносяться змагання, конкурси, фестивалі, конференції, експедиції, екскурсії тощо. Можливості застосування ІКТ при організації масових заходів представлено на рис. 5.

Як можемо бачити на рис. 5, при організації масових заходів ІКТ можуть бути застосовані для візуалізації (наприклад, демонстрація супроводжуваних презентацій під час конференцій) та для організації й суддівства змагань, конкурсів, конференцій, як у очному, так і у дистанційному форматі. При організації масових заходів ІКТ використовуються також для інформування учасників через Web-сайти, соціальні мережі, засоби електронної пошти, месенджери тощо. Ще один важливий напрямок використання ІКТ при організації масових заходів туристсько-краєзнавчого напрямку – це забезпечення безпеки учасників змагань зі спортивного орієнтування й туризму, а також походів, експедицій та інших польових заходів.

Дистанційний формат масових заходів туристсько-краєзнавчого напрямку почав активно розвиватися лише починаючи з 2020 року, коли через режим карантину, пов'язаний із пандемією Covid-19, були суттєво обмежені можливості проведення масових заходів у очному форматі. За останні п'ять років накопичено значний досвід організації дистанційних змагань, конкурсів, конференцій, зокрема онлайн-змагань з трейл-орієнтування, вікторин й конкурсів з видів спортивного туризму, прикладного орієнтування, краєзнавчих конференцій тощо. Останнім часом також активно розвивається й інший перспективний напрямок дистанційних масових заходів: віртуальні екскурсії, квести та майстер-класи.

Невід'ємною складовою освітнього процесу у сучасних умовах є психологічний супровід, який включає діагностику, розвиток та корекцію когнітивних та емоційно-вольових процесів, сприяння особистісному зростанню та корекцію особистісних проблем, психологічний супровід групових процесів, сприяння

Рис. 5. Можливості застосування ІКТ в організації масових заходів

формуванню колективу, створення сприятливого середовища, а також психолого-методичний супровід педагогів, підтримку інклюзії. Частиною психологічних завдань, зокрема розвиток когнітивних та емоційно-вольових процесів, сприяння особистісному зростанню та формуванню колективу, може виконувати педагог-керівник гуртка (об'єднання), інтегруючи в навчальні заняття за напрямком роботи гуртка. У той же час такі завдання, як діагностична, корекційна та консультативна робота, а також психолого-методичний супровід педагогів мають вирішувати лише професійні психологи. Незалежно від того, хто забезпечує психологічний супровід і в якому форматі (очному або дистанційному) це відбувається, для підвищення ефективності цього процесу можуть бути застосовані засоби ІКТ. Це можуть бути засоби візуалізації при проведенні діагностичної, розвивальної та корекційно-розвивальної роботи, спеціальні розвиваючі програмні засоби, а також засоби комунікації при організації психологічного супроводу в дистанційному форматі. Останнім часом у ряді ЗПО вводяться посади психолога та створюються психологічні служби, які працюють за загальними правилами для психологічної служби системи освіти, отже вони можуть дотримуватися у своїй роботі рекомендацій з використання комп'ютерів та ІКТ, які розроблені для шкільних психологічних служб.

Проведене дослідження дозволило комплексно охарактеризувати умови та напрями застосування інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності ЗПО туристсько-краєзнавчого напрямку. На основі узагальнення теоретичних положень і результатів емпіричного опитування педагогів встановлено, що ефективне впровадження ІКТ у позашкільлі можливе лише за певних необхідних умов, а факультативні умови сприяють підвищенню ефективності, але не є обов'язковими. До необхідних умов належать: готовність педагогів до використання цифрових інструментів, достатній рівень технічного забезпечення та нормативно-правове регулювання процесу. Факультативні умови охоплюють методичний, технічний і психологічний супровід, а також залучення батьків до підтримки освітньої діяльності дітей.

Розроблена класифікація напрямів застосування ІКТ у позашкільній освіті дає змогу виокремити три основні блоки: використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній діяльності, організації масових заходів і психологічному супроводі учасників освітнього процесу. Кожен із напрямів має свої особливості реалізації в очному, дистанційному та змішаному форматах. Особливої актуальності набувають асинхронні форми дистанційного навчання, які забезпечують сталість освітнього процесу в умовах воєнного стану, відключень електропостачання та інших обмежень.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні й систематизації необхідних і факультативних умов ефективного впровадження ІКТ у позашкільній освіті, уточненні класифікації напрямів їх застосування та розкритті особливостей цифрової трансформації діяльності закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого профілю. Отримані результати доповнюють наукове розуміння специфіки цифровізації позашкільної освіти, розширюють методологічну базу досліджень у цій галузі й можуть бути використані при розробленні програм підвищення кваліфікації педагогів.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування отриманих результатів для планування цифрового розвитку закладів позашкільної освіти, удосконалення методичних рекомендацій щодо інтеграції ІКТ у навчальну та виховну діяльність, а також для розроблення електронних ресурсів, спрямованих на підтримку діяльності педагогів позашкільля.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні впливу цифрових інструментів на результати освітньої діяльності та розвиток компетентностей вихованців, а також у розробленні теоретичного підґрунтя й практичних засобів для підвищення готовності педагогів до застосування ІКТ в освітньому процесі.

Використана література:

1. Биковська О. В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01 Київ : 2008.
2. Костенко Л. Д. Теорія і практика розвитку позашкільної освіти в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). Дис... докт. пед. наук : 13.00.01. Кропивницький, 2021.
3. Литвинова І.Л., Приходькіна Н. О., Широбоков, Ю. М. Оцінка рівня психологічного комфорту в онлайн-освіті: інструменти та методи. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. Вип. 9. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13591658>
4. Лукацький С. Використання сучасних телекомунікаційних засобів для забезпечення безпеки туристів. *Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції* (Кропивницький, 2–3.04.2019). – С. 296–301.
5. Суцєнко Т.І. Педагогічний процес в позашкільних закладах : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01 Київ : 1993.
6. Fabriz S., Mendzheritskaya J., Stehle S. Impact of Synchronous and Asynchronous Settings of Online Teaching and Learning in Higher Education on Students' Learning Experience During COVID-19. *Frontiers in Psychology*. – 2021. Vol. 12. Article 733554. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.733554>.
7. Hung, C. T., Wu, S. E., Chen, Y. H. Ta ін. The evaluation of synchronous and asynchronous online learning: student experience, learning outcomes, and cognitive load. *BMC Medical Education*. 2024, Vol. 24, Article 326. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12909-024-05311-7>.
8. Khoroshevskaya I., Khoroshevskiy O. Digital training games as components of multimedia educational resource. *Information Technologies and Learning Tools*. 2025. Vol. 98, No 2. P. 65–80. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v105i1.5862>
9. Nhleko N., Aroba O., Chisita C. A systematic review of information and communication technologies (ICTs) on student motivation: researchers' reflections on a selected higher education institution (HEIs). *Global Knowledge, Memory and Communication*. 2024, Vol. 74. DOI: <https://doi.org/10.1108/GKMC-03-2024-0129>.
10. Staneviciene, E., Žekienė, G. The use of multimedia in the teaching and learning process of higher education: a systematic review. *Sustainability*. 2025, Vol. 17, No. 19, Article 8859. DOI: <https://doi.org/10.3390/su17198859>.

11. Zou, Y., Kuek, F., Feng, W., Cheng, X. Digital learning in the 21st century: trends, challenges, and innovations in technology integration. *Frontiers in Education*. 2025, Vol. 10. DOI: <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1562391>.

References:

1. Bykovska O. V. (2008) Teoretyko-metodychni osnovy pozashkilnoi osvity v Ukraini [Theoretical and Methodological Foundations of Extracurricular Education in Ukraine]: Doctoral dissertation (13.00.01), Kyiv [in Ukrainian].
2. Kostenko L. D. (2021) Teoriia i praktyka rozvytku pozashkilnoi osvity v Ukraini (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittia) [Theory and Practice of the Development of Extracurricular Education in Ukraine (Second Half of the 20th – Beginning of the 21st Century)]: Doctoral dissertation (13.00.01), Kropyvnytskyi [in Ukrainian].
3. Lytvynova I. L., Prykhodkina N. O., Shyrobokov Yu. M. (2024) Otsinka rivnia psykholohichnoho komfortu v onlain-osviti: instrumenty ta metody [Assessment of the Level of Psychological Comfort in Online Education: Tools and Methods] Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky, Issue 9. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13591658> [in Ukrainian].
4. Lukatskyi Ye. (2019) Vykorystannia suchasnykh telekomunikatsiinykh zasobiv dlia zabezpechennia bezpeky turystiv [Use of Modern Telecommunication Tools to Ensure the Safety of Tourists] Teoretychni i prykladni napriamky rozvytku turyzmu ta rekreatsii v rehionakh Ukrainy: materialy VI Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii (Kropyvnytskyi, 2–3.04.2019). Kropyvnytskyi. pp. 296–301. [in Ukrainian].
5. Sushchenko T. I. (1993) Pedahohichnyi protses v pozashkilnykh zakladakh [Pedagogical Process in Extracurricular Institutions]: avtoref. dys. ... dokt. ped. nauk (13.00.01). Kyiv. [in Ukrainian].
6. Fabriz S., Mendzheritskaya J., Stehle S. (2021) Impact of Synchronous and Asynchronous Settings of Online Teaching and Learning in Higher Education on Students' Learning Experience During COVID-19 *Frontiers in Psychology*. Vol. 12. Article 733554. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.733554>.
7. Hung C. T., Wu S. E., Chen Y. H., et al. (2024) The evaluation of synchronous and asynchronous online learning: student experience, learning outcomes, and cognitive load. *BMC Medical Education*. Vol. 24. Article 326. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12909-024-05311-7>.
8. Khoroshevska I., Khoroshevskiy O. (2025) Digital training games as components of multimedia educational resource. *Information Technologies and Learning Tools*. Vol. 98 No 2, pp. 65–80. DOI: <https://doi.org/10.33407/itl.v105i1.5862>.
9. Nhleko N., Aroba O., Chisita C. (2024) A systematic review of information and communication technologies (ICTs) on student motivation: researchers' reflections on a selected higher education institutions (HEIs). *Global Knowledge, Memory and Communication*. Vol. 74. DOI: <https://doi.org/10.1108/GKMC-03-2024-0129>.
10. Staneviciene E., Zekiene G. (2025) The use of multimedia in the teaching and learning process of higher education: a systematic review. *Sustainability*. Vol. 17 No 19. Article 8859. DOI: <https://doi.org/10.3390/su17198859>.
11. Zou Y., Kuek F., Feng W., Cheng X. (2025) Digital learning in the 21st century: trends, challenges, and innovations in technology integration. *Frontiers in Education*. Vol. 10. DOI: <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1562391>.

M. Narovlianska. The conditions and the directions of the application of information and communication technologies in after-school education

The purpose of this article is to identify the conditions and directions for applying information and communication technologies (ICT) in after-school education. ICT serves as a crucial tool for enhancing the educational process, improving its safety and quality. The study examines both essential and optional conditions that ensure the effective use of ICT in after-school education institutions. Essential conditions for the successful implementation of ICT include educators' and students' readiness, along with the availability of appropriate technical and organizational resources. Optional conditions, such as methodological, technical, and psychological support, are also described. Based on a survey of educators, the main areas of ICT application in after-school education are analyzed, leading to a proposed classification. The results show that after-school educators actively utilize ICT to address both general educational tasks and specific tasks typical of tourism and local history programs. The study describes the potential applications of ICT in traditional, distance, and blended learning formats. It outlines the advantages and disadvantages of synchronous and asynchronous forms of distance learning, with an emphasis on the benefits of asynchronous formats, especially during frequent power outages and air raid alerts. Furthermore, it is noted that the use of ICT supports the individualization of learning and ensures the continuity of the educational process under current challenges. The study concludes that the systematic application of ICT significantly enhances the effectiveness of educational activities in after-school education institutions.

Key words: *information and communication technologies, after-school education, tourist and local history activities, digitalization, conditions for ICT implementation, directions of ICT application.*

Дата першого надходження статті до видання: 26.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу
CC BY 4.0